

технологію міжкультурного читання і систему комунікативних упражнень і задань з включенням діалогічних єдинств.

Список джерел:

1. Гришкова Р.О. Педагогічні заходи формування іншомовної соціокультурної компетенції студентів нефілологічних спеціальностей у процесі фахової підготовки: автореферат дис. на здобуття наук. ступеня докт. пед. наук: 13.00.09 «Теорія навчання». К.: 2007. – 35 с.
2. Закір'янова І.А. Формування соціокультурної компетентності у майбутніх вчителів іноземної мови в процесі професійної підготовки: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.04 – теорія та методика виховання / ін-т вищої освіти АПН України. К., 2006. 22 с.
3. Китайгородская Г.А. Методические основы интенсивного обучения иностранным языкам. М.: Издательство Московского университета, 1986. С 4.
4. Колодько Т.М. Формування соціокультурної компетенції майбутніх учителів іноземних мов у вищих педагогічних навчальних закладах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти». К.: 2005. 20 с.
5. Кушнір І.М. Формування соціокультурної компетентності іноземних студентів у процесі навчання російської мови: автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.02 «Теорія та методика навчання (російська мова)» / Херсонський державний університет. Херсон. 2012. 23 с.
6. Методика міжкультурного образования средствами русского языка как иностранного / Под. ред. проф. А.Л. Бердичевского. М.: Русский язык. Курсы, 2011. С. 127–150.
7. Программа по русскому языку для иностранных граждан. Первый сертификационный уровень. Общее владение. СПб. : Златоуст, 2013. 176 с.
8. Сафонова В.В. Социокультурный подход к обучению иностранным языкам. М.: Высшая школа, Амскорт интернэшнл, 1999. 305 с.
9. Топалова В.М. Формування соціокультурної компетенції студентів технічного вузу (на матеріалі англійської мови): автореф. дис. канд. пед. наук за спеціальністю 13.00.02. «Теорія та методика навчання (англійська мова)». К., 1998. 17 с.
10. Чернявская Т.Н. Приемы введения лингвострановедческой информации в учебнике русского языка для иностранцев // Рус. яз. за рубежом. 1982. №2. С. 88–92.
11. Щукин А.Н. Компетенция или компетентность. Взгляд методиста на актуальную проблему лингводидактики // Рус. яз. за рубежом. 2000. № 5. С. 14 – 20.

Національно-маркована лексика під час викладання української мови інофонам (на матеріалі прецедентних феноменів газетного тексту)

Лазаренко С.В.

доцент, зав.кафедри загальних дисциплін та мовної підготовки іноземних громадян

Шамсідінов А.

магістрант факультету іноземних мов ДЗ

*«Південноукраїнський національний педагогічний університет ім. К. Д. Ушинського»
м. Одеса, Україна*

Кожна культура є унікальною, у кожній є своєрідні елементи (вербальні та невербальні), зрозумілі лише її носіям. Ці елементи стають перешкодою для повноцінного адекватного міжкультурного спілкування, а також обумовлюють появу «культурно-комунікативного шоку» в людини, яка опинилась в нерідному соціокультурному середовищі. Для запобігання цього під час мовної підготовки інофонів необхідно особливу увагу звертати на усунення тих факторів, що спричиняють непорозуміння під час міжкультурного спілкування. Одним з основних завдань мовної підготовки інофонів має стати формування в них соціокультурної компетенції.

Соціокультурну компетенцію більшість дослідників трактують як знання соціокультурного контексту мови, що вивчається, та досвід використання цих знань під час спілкування (І. Л. Бім, П. В. Сисоєв) [1; 6]. В. В. Сафонова кваліфікує соціокультурну компетенцію як здатність порівнювати лінгвокультурні схожості, інтерпретувати міжкультурні розбіжності й адекватно діяти в ситуаціях порушення міжкультурної взаємодії [3; 4; 5]. О. Щукін під соціокультурною компетенцією розуміє «знайомство з національно-культурною специфікою мовленнєвої поведінки та здатність використовувати ті елементи соціокультурного контексту, що є релевантними для породження та сприйняття мовлення з точки зору носіїв мови: звичаї, правила, норми, соціальні умовності, ритуали, соціальні стереотипи, країнознавчі знання» [7:333].

Природа соціокультурної компетенції досить складна та багатогранна.

П. В. Сисоєв у складі соціокультурної компетенції виокремлює 4 компоненти: а) соціокультурні знання (відомості про країну, мова якої вивчається, про духовні цінності культурних традицій, зокрема у представників різних етнічних груп, знання про особливості національної ментальності поведінки), б) досвід спілкування (вибір адекватного стилю поведінки, правильне трактування явищ іншомовної культури), в) особисте відношення до фактів культури (зокрема здібність долати соціокультурні конфлікти під час спілкування), г) уміння адекватно застосовувати мову (правильно вживати національно-марковані мовні одиниці в мовленні в різних сферах міжкультурного спілкування, сприйнятливості до схожості та розбіжності міжнародних та іншомовних соціокультурних полів) [6]. І. Л. Бім до складу соціокультурної компетенції уналежнює соціолінгвістичну, предметну, загальнокультурну та країнознавчу компетенції [1]. А. Чейца виокремлює такі компоненти соціокультурної компетенції: лінгвокраїнознавчий (знання лексичних одиниць з національно-культурною семантикою та вміння їх використовувати в ситуаціях міжкультурного спілкування), соціолінгвістичний (знання мовних особливостей соціальних прошарків, представників різних поколінь, статей, соціальних груп, діалектів), соціально-психологічний (знання соціо- та культурообумовлених сценаріїв, національно-специфічних моделей поведінки з використанням комунікативної техніки, прийнятої в культурі), культурологічний (знання соціального, історико-культурного, етнокультурного фону) [6]. В. В. Сафонова серед компонентів соціокультурної компетенції називає лінгвокраїнознавчу, соціолінгвістичну та культурознавчу компетенції [3].

Зважаючи на все вищезазначене, визначимо соціокультурну компетенцію як знання індивідуума про національні особливості соціального та культурного життя народу, мова якого вивчається, специфіку та норми його мовленнєвого етикету, а також уміння доцільно та ефективно використовувати ці знання в різних ситуаціях міжкультурного спілкування.

Одним із засобів формування соціокультурної компетенції на заняттях української мови як іноземної є прецедентні феномени. Прецедентні феномени кваліфікуємо як інтертекстуальні елементи, що мають надособистісний/ масовий характер (тобто відомі широкому загалу представників одного національно-лінгво-

2. Закінчити речення, додавши прецедентне ім'я, що відповідає узагальненій характеристиці, уміщеній у подальшому контексті.

Його називають справжнім ... Він завжди вступає у боротьбу з уявним злом і не відчуває, що це викликає насмішки.

3. Встановити лексичну структуру прецедентного феномена.

Вогнем і ...; мовчання - ...; рукописи ...; пасти ...

4. Обрати слово, що підходить прецедентному висловлюванню.

Триматися як воша (голови, кожуха)

Кров людська не (вино, водиця)

Я візьму той рушник, розстелю наче (скатертину, долю)

5. Дібрати прецедентний феномен до кожної ситуації.

Хтось отримав те, чого дуже хотів.

Хтось розраховує не на власні сили, а на чийсь допомогу.

6. Знайти в тексті прецедентні феномени та встановити їхнє значення.

Хтось думав, що, воюючи проти прем'єр-міністра, відкривають дорогу до влади. Але насправді вийшла піррова перемога!

7. Продовжити речення, розкриваючи значення вжитого в ньому прецедентного феномена.

На двох стільцях не всидіти, я це зрозумів, коли...

Ми називаємо його Микитою Кожум'якою, тому що...

8. Скласти речення з такими прецедентними феноменами.

Пасти задніх, дати зелене світло, кіт у мішку

9. Скласти діалоги за такими ситуаціями, використовуючи прецедентні феномени.

Хтось намагається щось робити, але інші його постійно випереджають.

Хтось намагається перешкодити вам у певній справі.

10. Скласти невеличку розповідь, вживаючи такі прецедентні феномени.

Накивати п'ятами, вовків боятися – у ліс не ходити, не такий страшний чорт, як його малюють.

Робота над прецедентними феноменами під час викладання української мови як іноземної передбачає високу культурологічну компетенцію викладача, який повинен мати великий обсяг знань, бути гідним носієм української культури і враховувати, що він готує до мовленнєвої діяльності не на моноетичному, а на міжкультурному рівні. Одночасно слід пам'ятати, що у процесі вивчення прецедентних феноменів інших мов у інофонів виникає інтерес до вивчення таких феноменів у власній мові, тому «важливою складовою вивчення мови є збудження інтересу до власної мови та культури» [8:28].

Список джерел:

1. Бим И. Л. Личностно-ориентированный подход - основная стратегия обновления школы / И. Л. Бим // Иностранные языки в школе. – 2002. – № 2. – С. 11-15.
2. Сандрикова Е. А. Обучение иностранных студентов пониманию прецедентных высказываний при чтении российской прессы (на примере газетных заголовков): автореф. дис. на соискание уч. степени канд. пед. наук: спец. 13.00.02 «Теория и методика обучения и

- воспитания (русский язык как иностранный, уровень профессионального образования)» / Е. А. Сандрикова. – Санкт-Петербург, 2005. – 21 с.
3. Сафонова В. В. Изучение языков международного общения в контексте диалога культур и цивилизаций / В. В. Сафонова. – Воронеж: «Истоки», 1996. – 237 с.
4. Сафонова В. В. Иностранный язык в двуязычном образовании российских школьников. / В. В. Сафонова // Иностранные языки в школе. – 1997. – № 1. – С. 2–5.
5. Сафонова В. В. Культуроведение в системе современного языкового образования // В. В. Сафонова // Иностранные языки в школе. – 2001. – № 3. – С. 17–23.
6. Сысоев П. В. Культурное самоопределение личности как часть поликультурного образования в России средствами иностранного и родного языков / П. В. Сысоев // Иностранные языки в школе. – 2003. – № 1. – С. 42-47.
7. Щукин А. Н. Обучение иностранным языкам: Теория и практика. / А. Н. Щукин – М. : Филоматис, 2006. – 480 с.
8. Dziváková, M.: Jazykové problémy v postsovietskom priestore, in: LINGVISTIKA A LINGVODIDAKTIKA V. – Zborník vedeckých prác, Bratislava, 2009. – S. 25 – 31.

Соціокультурна складова як чинник навчання української мови іноземних студентів

Малюкова О. Ю.

викладач кафедри мовної підготовки, педагогіки та психології

Кір'янова О. В.

старший викладач кафедри мовної підготовки, педагогіки та психології

Харківського національного університету міського господарства

імені О. М. Бекетова

м. Харків, Україна

Як правило, іноземні громадяни, що приїжджають до України на навчання, недостатньо поінформовані щодо політичного, економічного, соціального ладу нашої країни, релігійних і національних традицій, мистецтва, морально-етичних цінностей, що сповідують українці.

Для вільного спілкування нерідною мовою недостатньо лише засвоїти мовні, мовленнєві та комунікативні компетенції, необхідно набути соціокультурної компетенції. Підвищення рівня навчання міжкультурній комунікації, підвищення рівня навчання спілкуванню між людьми різних національностей може бути досягнуте тільки при ясному розумінні та реальному врахуванні соціокультурного фактора. Одна з найважливіших умов якісного навчання – це розширення і поглиблення ролі соціокультурного компонента в розвитку комунікативних здібностей [4]. Міжкультурна комунікація передбачає зіставлення своєї та чужої культури. Вивчення мовних категорій відбувається шляхом залучення категорій соціокультурних. Міжкультурна комунікація передбачає знання соціокультурної поведінки носіїв мови, соціокультурних реалій і стереотипів.

Отже, зміст навчання української мови як іноземної має бути спрямованим на розвиток у іноземних студентів усіх компонентів іншомовної комунікативної компетенції: мовної, мовленнєвої, соціокультурної, соціолінгвістичної [2]. Дані компетенції передбачають як формування суто лінгвістичних навичок (фонетичних, граматичних, лексичних), так і їх нормативне використання в усному та писемному